

Hänvisning
Begäran om utlåtande inkommen 19.12.2025
VN/20350/2024

Social- och hälsovårdsministeriet
PB 33
FI-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson
Fredrik Rönnlund, telefon +358 (0)18 25000 (växeln)
fredrik.ronnlund@regeringen.ax

registratorskontoret.shm@gov.fi

Ärende

Utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen (utvidgning av rätten till försäljning för bryggerier, brännerier och vinodlingar)

Landskapsregeringen beslöt att lämna följande utlåtande till social- och hälsovårdsministeriet om regeringens utkast på proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen (VN/20350/2024).

Landskapsregeringen konstaterar att det svenska sammandraget av utkastet består av en sammanfattning av de huvudsakliga förslagen och konsekvenserna, samt förslag på lagtexter. Detaljmotiveringar och mer specifika konsekvensbedömningar saknas. Ämbetsspråket vid landskapsregeringen är svenska enligt 36 § självstyrelselagen (ÅFS 1991:71) för Åland. Avsaknaden av propositionen i sin helhet på svenska medför att landskapsregeringen inte kan bilda sig en heltäckande uppfattning om grunderna för förslaget och lämna alla för Åland eventuella relevanta synpunkter. Landskapsregeringen anser följaktligen att de skyldigheter som följer av 38 § i självstyrelselagen om skriftväxlingsspråk inte uppfylls.

Enligt 18 § 13. punkten i självstyrelselagen är tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker (servering av alkoholdrycker) landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 29 § 4. punkten i självstyrelselagen utgör annan än i 18 § 13 punkten nämnd alkohollagstiftning, rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 36. punkten är skatter och avgifter, med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten, rikets behörighet. På Åland tillämpas således rikets lagstiftning vad gäller exempelvis tillverkning, detaljhandel och punktskatt på alkoholdrycker.

Emedan landskapets alkoholpolitiska lagstiftningsbehörighet är begränsad och behörighetsfördelningen mellan Åland och riket är svår att fastställa i detalj, har så kallad blankettlagstiftning bedömts som det mest rättssäkra och sammanhängande sättet att lagstifta om servering av alkoholdrycker. Följaktligen har alkohollagen (FFS 1102/2017)

antagits på Åland genom landskapslagen (2021:140) om tillämpning på Åland av alkohollagen. Enligt landskapslagens 1 § 2 mom. ska ändringar i alkohollagen tillämpas från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

Det aktuella förslaget på regeringsproposition bedöms preliminärt utgöra rikets lagstiftningsbehörighet och inte föranleda behov av anpassningar i landskapslagstiftningen.

Vad gäller de samhälleliga konsekvenserna av föreslagen, förefaller de stå i motsatsförhållande till det övergripande syftet med alkohollagen (FFS 1102/2017), om vilket stadgats i 1 §, det vill säga att minska konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen och förebygga negativa effekter för brukare, övriga personer samt för samhället i stort. Förslagen bedöms ändå inte i nuläget ha någon särskilt betydande inverkan på totalkonsumtionen av alkoholdrycker. Förslagen, likt de som landskapsregeringen redan lämnat utlåtanden om år 2025 (VN/1531/2024, VN-29388/2025 och VN-29389/2025), innebär däremot nya undantag till detaljhandelsmonopolet. Ifall ett förslag undergräver detaljhandelsmonopolets rättsliga ställning, är det en mycket allvarlig konsekvens. Landskapsregeringen saknar en grundlig utredning om konsekvenserna av och handlingsutrymmet för avregleringar av monopolet, inklusive utrymmet för framtida *återregleringar* av detaljhandeln med beaktande av i synnerhet EU-rätten. Vad gäller konsekvenser för näringslivet på Åland, bedöms förslagen preliminärt ha vissa positiva konsekvenser, i synnerhet för de tillverkare av alkoholdrycker som till någon del inte uppfyllt gällande krav på detaljhandel med gårdsvin och/eller hantverksöl (alkohollagens 17 § 2 mom.). Målsättningen som återges i sammandraget om att *främja rättvis och öppen konkurrens*, bedöms samtidigt som något problematisk i ljuset av förslagen, emedan undantag per definition, alltid utesluter vissa näringsidkare/verksamheter, och förslagen ställs inom ramarna för ett detaljhandelsmonopol som existerar på grund av folkhälsoskäl, inte konkurrensmässiga skäl.

Minister

Arsim Zekaj

Specialsakkunnig

Fredrik Rönnlund